

NOTISER

¶ *Argumentationsanalys*

I *Filosofisk tidskrift* 3/97 och 1/98 debatteras Gunnar Björnssons, Ulrik Kihlbohms, Folke Tersmans och Anders Ullholms pedagogiska lärobok *Argumentationsanalys* (Natur och Kultur, 1994). Här vill jag inte blanda mig i den diskussionen, utan i stället peka två problem som enligt min mening är mer bekymmersamma:

1) Enligt *Argumentationsanalys* är ett påstående p en tes om det gäller att (i) det finns argument avsedda att styrka p , och (ii) p självt inte är avsett att styrka eller försvaga hållbarheten hos något annat påstående (s 19). Låt oss nu anta att påstående a är avsett att styrka b , som är avsett att styrka c , som är avsett att styrka a . (Eventuellt kan cirkeln göras större.) Tydligt gäller det att detta resonemang i kraft av (ii) inte innehåller någon tes, och då det enligt Björnsson m fl gäller att alla argumentationer "innehåller exakt en tes" (s 19) finns det här ingen argumentation att varken beskriva eller värdera. Men det verkar konstigt. För visserligen är kanske cirkelargumentationer av tvivelaktigt värde, men det är väl i sådana fall precis det man vill få reda på genom att göra en argu-

mentationsanalys!

Fö kan man fråga sig om alla argumentationer med ovanstående struktur verkligen är så dåliga. För menar inte tex koherentister att varje påstående i en argumentation (eller mängd av trosföreställningar) får stöd av andra påståenden och självt, tillsammans med andra påståenden, utgör stöd för de andra påståendena. Och även koherentistiska argumentationer borde väl kunna utsättas för en argumentationsanalytisk granskning? (Är det inte just det Folke Tersman gör i sin avhandling "Reflective Equilibrium", där han diskuterar Rawls' icke-fundamentistiska teori om moraliskt rättfärdigande?)

2) Senaste gången jag undervisade utifrån "Argumentationsanalys" gjorde en student mig uppmärksam på argumentationer av följande slag:

tes:	Det är vackert väder
p1:	Solen skiner
p1p1:	Solen skiner

Beviskraften hos p1p1 gentemot p1 är enligt *Argumentationsanalys* positivt beroende av dess hållbarhet och relevans. Så vilken relevans har då p1p1 gentemot p1? Tja, såvitt jag kan förstå är den maximal, för givet

att jag accepterar $p \vee \neg p$ är det inte alls "rimligt att ... förkasta p om man samtidigt accepterar $p \vee \neg p$ " (s 62). Därav tycks det följa att ifall påståendet att solen skiner har hög hållbarhet gäller det också att bevis-

kraften hos detta påstående gentemot sig självt är hög. Men är detta verkligen så lyckat? Stämmer det att påståendet att solen skiner är ett bra argument för påståendet att solen skiner?

Martin Peterson

¶ *Husserl och Marx*

I Husserls uppfattning om *Lebenswelt*, trots dess idealism och transcendentalism, närmar sig hans filosofi på ett paradoxalt sätt de filosofiska grunderna för Marx tänkande. Det räcker att sammanställa den Husserlianska livsvärlden, som det primära förhållandet mellan människan och världen, från vilket alla våra världsuppfattningar växer fram; det räcker således att sammanställa, att konfrontera Husserls *Lebenswelt* med Marx uppfattning om det mänskliga livets praktiska struktur, med rollen av den materiella praxisen, som – enligt Marx – utgör den primära grunden för alla våra prestationer – för att finna gemensamma punkter hos dessa båda tänkare.

Vilka är dessa punkter?

För det första försöker både Marx i sin uppfattning om Praxis och Husserl i sin uppfattning om *Lebenswelt* och dess ontologi att överskrida gränserna för det rent kunskapsteoretiska problemet, gällande förhållandet mellan subjektet och objektet. Kanske, mera exakt, strävar de båda efter att hitta en djupare grund från vilken det kunskapsteoretiska problemet växer fram. Det syns vara en

gemensam övertygelse hos Marx och hos den sene Husserl, att det finns något sorts primärt, spontant, både verksamt och socialt samband mellan människan och världen, som föregår det kognitiva, rent kunskapsteoretiska sambandet mellan subjektet och objektet; och att detta spontana samband utgör en primär grund med utgångspunkt från vilken både den mänskliga subjektiviteten och dess objektiveringar konstituerar sig. Till följd av detta bör vi också i kunskapsteorin överskrida gränserna för en abstrakt motsättning mellan objektet och subjektet, och som utgångspunkt för skapandet av en kritisk kunskapsteori ta den primära, förvetenskapliga och förpredikativa grund, som utgörs av det praktiska livets struktur.

För det andra betonar både Marx och Husserl, att i våra begrepp, i våra teorier finner våra praktiska inställningar och behov, vårt sätt att leva, projektera och handla sitt uttryck och sin tolkning. Med hjälp av våra begreppsstrukturer och våra teoretiska konstruktioner försöker vi rationalisera världen i vilken vi lever, och berättiga våra praktiska mål.

Men dessutom – och för det tredje – kan vi säga, att i Husserls kritik av "objektivismen" kan man hitta det samma som hos Marx, fastän på ett mycket abstrakt plan – försöket att ställa sig kritisk mot den existerande mänskliga, sociala verkligheten och dess existerande filosofiska uppfattning. Det är ett försök att förändra vårt liv genom att bekämpa den mänskliga alienationen; dvs genom att bekämpa borttappandet av det mänskliga subjektet och dess verksamma roll, som förorsakats av det nutida anonyma, industriella samhället och dess "reifierade", förstenade strukturer. Förresten – den Husserlianska kritiken av den filosofiska "objektivismen", av den positivistiska och scientistiska tendensen i filosofin och i vetenskapen, finner sin direkta motsvarighet i Marx kända kritik av "hela den hittillsvarande materialismen" med dess bortseende från subjektet och praxis; och i Marx negativa inställning till den traditionella empirismen med dess objektivt-kontemplativa tolkning av erfarenheten och med dess borttappande av subjektets roll i objektets, i verklighetens utrustning.

För det fjärde – i en mening kunde man kanske säga att de båda strävade efter att skapa en filosofi om människans engagemang och ansvar. Och att det var det viktigaste motivet för upprättelsen av Praxis hos Marx och upprättelsen av Lebenswelt hos Husserl.

Allt detta betyder naturligtvis inte,

att man kan jämföra deras motsvarande positiva lösningar. Husserl var en idealist. Emedan Marx skapade en filosofisk-antropologisk och historicistisk uppfattning av människan och samhället, en materialistisk och på samma gång dialektisk uppfattning av människan och hennes praxis, kunde Husserl inte överskrida den transcendentala filosofins gränser. Hans uppfattning om Livsvärlden inskränkte sig, som vi vet, till det transcendentala medvetandets spontana ström, hans uppfattning om historia – till den här strömmens väsentliga strukturer och till det motivationella sambandet av medvetandets akter i konstitutionsprocessen. Marx skulle säga att Husserl delade den hävdvunna filosofiska illusionen, nämligen att den reella världen beror på tänkandet och dess resultat, och att världen kan förändras genom själva förändringen av dess filosofiska tolkning. Och, som följd av detta, att förnuftets filosofiska självbesinning kan ersätta världens praktiska omdaning. Från Marx synpunkt vore en sådan övertygelse naiv; den vore dessutom i sig ett bevis på filosofisk alienation.

Men – å andra sidan – genom att studera Husserls tanke kan vi se, hur en mycket abstrakt tänkare, som i hela sitt liv sysslade med rent teoretiska frågor och alltid var avlägsen från livets praktiska sida, hur denna akademiska tänkare, tack vare sitt allvar, sin hederlighet och sin kompromisslöshet, drogs in i praktiska, moraliska problem i vår epok; och

hur han på sitt sätt, i abstrakta filosofiska termer, förkunnade nödvändigheten av att förändra den värld, som skapades av människan och att

bekämpa dess alienerade former, som undandrar sig den mänskliga kontrollen.

Karol Martel

Medarbetare i detta nummer av *Filosofisk tidskrift*: *Gunnar Björnsson* har doktorerat i praktisk filosofi i Stockholm och är för närvarande gästforskare vid University of Connecticut, *Jonas Larsson* är gymnasielärare i svenska och filosofi i Stockholm, *Jan Cedervall* är IT-forskare vid SICS (Swedish Institute of Computer Science), *Lorenzo Casini* är doktorand i teoretisk filosofi i Uppsala, *Bolof Stridbeck* har doktorerat i praktisk filosofi i Göteborg, *Ingemar Nordin* är docent i teoretisk filosofi i Linköping, *Martin Peterson* är doktorand i praktisk filosofi i Stockholm och *Karol Martel* är docent och tidigare lärare i teoretisk filosofi i Stockholm.